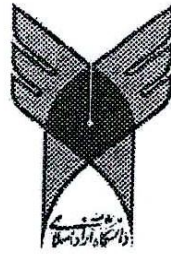

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سازمان پژوهش و فناوری

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

بیاری از خداوند سبحان و اعتماد به این که عالم محضر خداست و بهواره نایب بر احوال انسان و به منظور پاس داشتن مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه اهمیت جایگاه دانشگاه و استقامت فرزند و تمدن بشری، نادانشجویان و احسانه بیات علمی و اندکهای دانشگاه آزاد اسلامی مشهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخلفی نکنیم:

- ۱- اصل برابری: التزام به برابری جویی از حرکت رتبه غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به مثابه های غیر علمی می آید.
- ۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تمهید به اجتناب از حرکت به جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۳- اصل ترویج: تمهید به روح دانش و اسناد به نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۴- اصل احترام: تمهید به رعایت حریم نام و حرمت نام و انجام تحقیقات در رعایت جانب تقدیر و خودداری از حرکت به حرمت شکنی.
- ۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهشگران (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۶- اصل رازداری: تمهید به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد سازمان و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از حرکت به پنهان سازی حقیقت.
- ۸- اصل مالکیت مادی و معنوی: تمهید به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.
- ۹- اصل منع علمی: تمهید به رعایت مصالح علمی و در نظر داشتن به شرف و توسعه کشور و کلیه مراحل پژوهش.

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، گروه جغرافیا

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: برنامه ریزی روستائی

عنوان :

**عوامل موثر در توزیع فضائی عقرب زدگی در مناطق شرقی و جنوبی استان
خوزستان (مطالعه موردی دهستانهای باغ ملک و رامشیر)**

استاد راهنما

دکتر شهره تاج

استاد مشاور

دکتر بابک وزیریان زاده

پژوهشگر

مهرک وزیریان

تابستان ۱۳۹۱

تقدیم به

همسر مهربانم به خاطر ایجاب محیط خانوادگی سرشار از آرامش، نشاط و حمایت

و

دو فرزند دلبندم زهرا و حسین

که با گرمی و جودشان و صبر و بردباری خودم یاری دادند تا این تحقیق را به پایان برسانم.

سنگر و قدانی

باسپاس فراوان از استاد راهنمای محترم سرکار خانم دکتر شه‌ره تاج که در طول تحصیل به خصوص این تحقیق بارها راهنمایی‌های علمی و دگرگرمی‌های

عاطفی همواره مشوق من برای رسیدن به هدف بوده‌اند

و با سپاس فراوان از استاد مشاور محترم جناب دکتر بابک وزیریان زاده که در سراسر انجام این تحقیق توشه‌ی علمی خود را بی دریغ در اختیار

من گذاشتند.

و با تشکر فراوان از همه دوستانی که به شیوه‌ی بی‌مراود این امریاری نمودند از جمله آقای مهندس علی بلوندار زاده که در مطالعات آماری این

تحقیق همکاری فراوان داشته‌اند.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب مهرک وزیریان دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۹۰۸۶۴۱۱۵۰۰ در رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی که در تاریخ ۹۱/۶/۲۵ از پایان نامه خود تحت عنوان عوامل موثر بر توزیع فضایی عقرب زدگی در روستاهای شرق و جنوب خوزستان (مطالعه موردی دهستان های باغملک و رامشیر)

با کسب نمره ۲۰ و درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در موارد که دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: مهرک وزیریان

تاریخ و امضا

بسمه تعالی

در تاریخ: ۹۱/۶/۲۵

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم مهرک وزیریان از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۲۰ بحروف بیست و با درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول کلیات تحقیق
۳-۱-۱	مقدمه
۳	.....
۴-۱-۲	بیان مسئله
۴	.....
۵-۱-۳	اهمیت تحقیق
۵	.....
۷-۱-۴	اهداف تحقیق
۷	.....
۷-۱-۵	پرسش های تحقیق
۷	.....
۸-۱-۶	فرضیه های اصلی
۸	.....
۹-۱-۷	پیشینه تحقیق
۹	.....
۱۲-۱-۸	قلمرو تحقیق
۱۲	.....
۱۲-۱-۸-۱	قلمرو موضوعی
۱۲	.....
۱۲-۱-۸-۲	قلمرو مکانی
۱۲	.....
۱۲-۱-۸-۳	قلمرو زمانی
۱۲	.....
۱۲-۱-۹	مراحل انجام کار و روش تحقیق
۱۲	.....
۱۲-۱-۹-۱	روش تحقیق
۱۲	.....
۱۲-۱-۹-۲	جامعه آماری
۱۲	.....
۱۴-۱-۹-۳	روش نمونه گیری
۱۴	.....
۱۴-۱-۹-۴	شیوه های گردآوری اطلاعات
۱۴	.....
۱۴-۱-۹-۴-۱	روش کتاب خانه ای - اسنادی
۱۴	.....
۱۴-۱-۹-۴-۲	روش میدانی
۱۴	.....
۱۵-۱-۹-۴-۲-۱	روایی پرسش نامه
۱۵	.....
۱۵-۱-۹-۴-۲-۲	پایایی پرسش نامه
۱۵	.....

- ۱-۹-۵-۱- ابزار گردآوری اطلاعات ۱۵
- ۱-۹-۶- روش تحلیل اطلاعات ۱۵
- ۱-۱۰- تجزیه و تحلیل اطلاعات ۱۷
- ۱-۱۱- محدودیت های تحقیق ۱۸

فصل دوم : ادبیات تحقیق

- ۲-۱- مفاهیم اطلاعات ۲۰
- ۲-۱-۱- عقرب یا کژدم ۲۰
- ۲-۱-۱- مفاهیم و اصطلاحات ۲۰
- ۲-۱-۱- عقرب زدگی ۲۰
- ۲-۱-۳- فضای جغرافیایی ۲۰
- ۲-۱-۴- توزیع فضایی ۲۱
- ۲-۲- مدل ها و نظریات مباحث تئوریک ۲۱
- ۲-۲-۱- نظریات علوم جغرافیایی ۲۱
- ۲-۲-۱-۱- نظریه مکان مرکزی ۲۱
- ۲-۲-۱-۲- نظریه رفتارگرایی و جغرافیایی رفتار فضایی ۲۲
- ۲-۲-۱-۳- مدل پخش در فضای جغرافیایی در علم جغرافیا ۲۴
- ۲-۲-۲- نظریات علوم پزشکی ۲۷
- ۲-۲-۲-۱- نظریه ی حلول زمان ۲۸
- ۲-۲-۲-۲- نظریه ی پایداری اقلیمی ۲۸
- ۲-۲-۲-۳- نظریه مقدار تولید ۲۸

فصل سوم : ویژگی های جغرافیایی محدوده ی مورد مطالعه

- ۳-۱- ویژگی های جغرافیایی طبیعی ۳۱
- ۳-۱-۱- موقعیت ۳۱

۳۱	..... ۱-۱-۳- موقعیت
۳۱	..... ۲-۱-۳- زمین شناسی
۳۳	..... ۳-۱-۳- توپوگرافی
۳۸	..... ۴-۱-۳- اقلیم
۴۰	..... ۵-۱-۳- خاک
۴۱	..... ۶-۱-۳- منابع آب
۴۲	..... ۷-۱-۳- پوشش گیاهی
۴۲	..... ۸-۱-۳- حیات جانوری
۴۳	..... ۲-۳- ویژگی های جغرافیای انسانی
۴۳	..... ۱-۲-۳- موقعیت
۴۴	..... ۲-۲-۳- ویژگی های تاریخی
۴۵	..... ۳-۲-۳- ویژگی های اجتماعی جمعیت
۴۵	..... ۱-۳-۲-۳- روستای کلتندر سفلی
۵۴	..... ۴-۲-۳- ویژگی های اقتصادی
۵۴	..... ۱-۴-۲-۳- فعالیت های کشاورزی
۵۴	..... ۱-۱-۴-۲-۳- زراعت و باغداری
۵۴	..... ۲-۱-۴-۲-۳- دامپروری
۵۵	..... ۳-۱-۴-۲-۳- فعالیت صید ماهی
۵۵	..... ۱-۱-۲-۴-۲-۳- فعالیت های صنعتی
۵۵	..... ۲-۲-۴-۲-۳- استخراج سایر معادن
۵۵	..... ۳-۲-۴-۲-۳- سایر فعالیت های صنعتی
۵۵	..... ۴-۲-۴-۲-۳- مشکلات اقتصادی از دیدگاه روستائیان روستای کلتندر سفلی
۵۶	..... ۳-۴-۲-۳- خدمات

- ۵۶..... حمل و نقل ۱-۳-۴-۲-۳
- ۵۸..... خدمات در روستای کلتندر سفلی باغ ملک ۲-۳-۴-۲-۳
- ۶۱..... خدمات در روستای سبع اگتای علیا - رامشیر ۳-۳-۴-۲-۳
- ۶۲..... ویژگی های کالبدی ۵-۲-۳
- ۶۲..... بررسی کالبدی روستای کلتندر سفلی - باغ ملک ۱-۵-۲-۳
- ۶۲..... شبکه ی معابر روستای کلتندر سفلی ۱-۱-۵-۲-۳
- ۶۲..... معماری ساختمان های مسکونی کلتندر سفلی ۲-۱-۵-۲-۳
- ۶۵..... مشکلات کالبدی - محیطی از دیدگاه روستای ۳-۱-۵-۲-۳
- ۶۶..... بررسی کالبدی روستای سبع اگتای علیا - رامشیر ۲-۵-۲-۳
- ۶۸..... مصالح به کار رفته در ساختمان های مسکونی روستای سبع اگتای علیا ۲-۲-۵-۲-۳
- فصل چهارم : تجزیه و تحلیل موضوع پژوهش
- ۷۱..... نتایج تحقیق ۱-۴
- ۷۱-۱-۴-۱- نتایج مقایسه ی عوامل موثر در توزیع فضایی در دو منطقه ی روستایی شرقی (باغ ملک) و جنوبی (رامشیر) استان خوزستان از دیدگاه از شرایط جغرافیایی و اقلیم شناسی ۷۱
- ۷۱-۱-۴-۱-۱- منطقه باغ ملک ۷۱
- ۷۲-۱-۴-۱-۲- منطقه رامشیر ۷۲
- ۷۳-۱-۴-۱-۳- عوامل موثر اقلیمی بر میزان عقرب زدگی در منطقه ی باغ ملک ۷۳
- ۷۸-۱-۴-۱-۴- عوامل موثر اقلیمی بر میزان عقرب زدگی در منطقه رامشیر ۷۸
- ۷۸-۱-۴-۲- نتایج مقایسه ی عوامل موثر در توزیع فضایی در دو منطقه روستایی شرقی (باغ ملک) و جنوبی (رامشیر) استان خوزستان از دیدگاه شرایط فرهنگی - اجتماعی و کالبدی ۸۳
- ۸۳-۱-۴-۱-۲- آمار کلی و جمعیتی ۸۳
- ۸۳-۱-۴-۱-۲-۱- مقایسه میزان عقرب زدگی در مناطق روستایی باغ ملک و رامشیر ۸۳

چکیده

عقرب زدگی یکی از مشکلات عمده ی بهداشتی کشورهای توسعه نیافته ی گرمسیری و نیمه گرمسیری است. همواره عقرب زدگی به عنوان یکی از معضلات پزشکی و درمانی در ایران مطرح بوده است که شماری از این عقرب زدگی ها منجر به مرگ می شوند. وجود مناطق روستایی، گسترش شهرها و در برگیری مناطق بیابانی و شرایط آب و هوایی از عمده ترین عوامل بروز این وضعیت است.

در این پایان نامه محقق برآن بوده تا با مقایسه ی اقلیمی، فرهنگی - اجتماعی و کالبدی مناطق شرقی (باغ ملک) و جنوبی (رامشیر) استان خوزستان به اهمیت عقرب زدگی و عوامل موثر بر توزیع فضایی عقرب زدگی در این مناطق پی برد. نتایج این تحقیق می تواند گامی برای کاهش صدمات ناشی از عقرب زدگی باشد. از این رو ۷ فرضیه شامل ۱۷ متغیر در نظر گرفته شد که دربرگیرنده ی کلیه ی اهداف تحقیق می باشند. بخشی از اطلاعات گذشته نگر از آمار عقرب زدگی مراکز بهداشتی باغ ملک و رامشیر و معاونت بهداشتی استان خوزستان کسب شده اند. بخش اطلاعات فرهنگی - اجتماعی و کالبدی آینده نگر توسط مطالعات میدانی به دست آمده است. برای انجام مطالعات میدانی دو روستای کلندر سفلی واقع در دهستان قلعه تل باغ ملک و سبع اگتای علیا واقع در دهستان عبدلیه ی شرقی رامشیر به علت داشتن بالاترین آمار عقرب زدگی در منطقه در نظر گرفته شدند. اطلاعات کسب شده در این پایان نامه به صورت توصیفی و تجزیه و تحلیل آماری مورد بررسی قرار گرفت. تجزیه و تحلیل آماری مربوط به شرایط فرهنگی - اجتماعی و اقلیمی با استفاده از آزمون ناپارامتریک و کای اسکویر توسط نرم افزار ۱۶-minitab انجام پذیرفت. نتیجه ی کلیه ی آزمون ها به طور کامل در فصل چهارم مورد تجزیه و تحلیل و بحث قرار گرفته اند. در فصل پنجم پس از بررسی چالش ها و فرصت ها و تهدیدات در مورد معضل عقرب زدگی در کشورمان پیشنهاداتی در راستای کاهش این مشکل بهداشتی ارائه شده است.

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱ مقدمه

مردم ایران همواره در معرض تماس با حیوانات مختلف بوده اند که کژدم زدگی (عقرب زدگی) و مارگزیدگی از موارد عمده ی آن می باشد. نیش کژدم و گزش مار به عنوان یکی از مشکلات پزشکی و درمانی در این کشور همواره مطرح بوده است. با توجه به تنوع گونه های کژدم و مار در پهنه ی گسترده ی ایران از جزایر جنوبی واقع در خلیج فارس تا شمالی ترین مناطق، هرساله موارد ناشی از تماس این جانوران زهری گزارش می شود.

زهر این جانوران سمی موجب ترس و وحشت و همچنین شیفتگی به آن ها شده است. در حقیقت زهر تعدادی از گونه های کژدم در نحوه ی نگرش، تصورات و دیدگاه های دینی جوامع مختلف انسانی در شرق و غرب، نقش مهمی ایفا نموده است.

در دنیا بیش از ۱۵۰۰ گونه کژدم گزارش شده است که تماس حدود ۵۰ گونه ی آن برای سلامتی نیمه خطرناک می باشد. کژدم زدگی و مارگزیدگی یکی از مشکلات عمده ی بهداشتی کشورها ی توسعه نیافته گرمسیری و نیمه گرمسیری است. در مجموع آمار ثبت شده کژدم زدگی و مارگزیدگی در کشور طی سال های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۵، از حدود ۴۳ هزار به بیش از ۵۲ هزار مورد در سال فراتر رفته است.

طی همین سالها موارد مرگ و میر ثبت شده ی ناشی از گزش این جانوران هرساله از ۲۱ تا ۳۵ نفر گزارش شده است. این موضوع نشان از اهمیت مسئله ی مزبور دارد. تظاهرات بالینی در این بیماران مراجعه کننده تحت تاثیر عامل دیگری تحت عنوان بعد مسافت از مراکز اورژانس یا مراکز درمانی نیز قرار گرفته که موجب تاخیر مراجعه به مراکز درمانی، عدم آشنایی با عوارض و اهمیت کژدم ها و مارهای هر منطقه و عوارض آن ها و نحوه ی کمک به مصدومین، سبب آسیب فراوان و مرگ و میر به ویژه در کودکان شده است.

در نهایت این پژوهش در منطقه خوزستان که وجود ۱۴ نوع عقرب و به ویژه وجود عقرب همی اسکورپیوس لپتوروس که مرگ بار است؛ به اهمیت آن افزوده ،انجام شده تا با روشن شدن دقیق مسئله بتوان در جهت کاهش این معضل اقداماتی انجام گردد.

۱-۲- بیان مسئله:

عقرب زدگی یکی از مشکلات عمده بهداشتی کشورهای توسعه نیافته گرمسیری و نیمه گرمسیری است. (ازکان، ۲۰۰۵) سالانه به طور متوسط ۲۲ تا ۲۵ هزار مورد عقرب زدگی در استان خوزستان مشاهده می شود که شماری از این عقرب زدگی ها منجر به مرگ می شود. خوزستان اولین استان کشور از نظر میزان بروز عقرب زدگی است. وجود مناطق روستایی ،گسترش شهرها و دربرگیری مناطق بیابانی و شرایط آب و هوایی از عمده ترین عوامل بروز این وضعیت است. تاکنون بیش از ۳۵ نوع عقرب در کشور شناسایی شده است و ۱۴ نوع آن در خوزستان وجود دارد. (وزیران زاده. ب. ۱۳۸۷)

عقرب همی اسکور پیوس لپتوروس که در لهجه محلی به آن گادیم می گویند، خطرناک ترین نوع عقرب ایران در خوزستان بوده که از عقرب بومی جنوب کشور است. (روزنامه ی ایران شماره ۱۸، ۳۵۶۶/۱۱/۱۳۸۵-ص ۲۰)

از آن جایی که خوزستان ،استان وسیعی است و قوم های متفاوتی در آن زندگی می کنند و در ضمن شرایط جغرافیایی و توپوگرافی متفاوت و اقلیم گسترده ای دارد، احتمال می رود که شرایط عقرب زدگی و نتایج آن متفاوت باشد.

به طور کلی می توان گفت زیست گاه های عقرب ها زیر سنگ ها و در شکاف های دیوارهای خانه های روستایی متروک و مناطق سنگلاخی است.

در این جا محقق برآن است با مقایسه ی دهستان های واقع در شرق و جنوب استان خوزستان بادر دست داشتن آمارها و بررسی قبلی عقرب زدگی (وزیران زاده، ۸۷) به اهمیت عقرب زدگی و عوامل موثر بر توزیع فضایی عقرب زدگی در دو منطقه ی رامشیز واقع در جنوب و باغملک واقع در

شرق خوزستان که دارای ویژگی های جغرافیایی - اقلیمی - فرهنگی متفاوتی با یکدیگر دارند پی برد تا با روشن شدن دقیق مسئله، مسئولین بهداشت جهت کاهش موارد عقرب زدگی و عواض ناشی از آن اقدام نمایند. باید توجه نمود که در هر منطقه جغرافیایی با توجه به تنوع گونه ای و اقلیمی می توان مصدومینی مشاهده نمود که طیف وسیعی از علائم موضعی تا سیستماتیک را پس از عقرب زدگی نشان دهد. (دهقانی، ۱۳۸۶) نتایج این تحقیق می تواند راهی برای کاهش این صدمات باشد. در این پایان نامه جهت مطالعه ی میدانی دو روستای سبع اگتای علیا در دهستان عبدلیه ی شرقی رامشیر و کلندر سفلی در دهستان قلعه تل باغ ملک در نظر گرفته شده که این انتخاب به علت داشتن بالاترین آمار عقرب زدگی در این دو روستا می باشد.

۱-۳- اهمیت تحقیق:

۱- این تحقیق یک پل ارتباطی بین دانش جغرافیا و بهداشت و سلامت جامعه است. با توجه به این که سلامت فرد تضمین کننده ی سلامت جامعه می باشد و همچنین امکانات بهداشتی - پزشکی روستاها محدود است، این تحقیق می تواند در این زمینه مثمرتر باشد. معضل عقرب زدگی به ویژه در خوزستان (به علت مرگ و میر ناشی از عقرب زدگی در این استان) باید کنترل شود و این تحقیق انگیزه ای برای ادامه ی این مسیر باشد.

۲- روستاها، مناطق محروم کشور هستند و شاید کمترین توجه برای نیازهای اساسی روستانشینان صورت گیرد. لذا این مطالعه، کار تجربی و پویا برای حل مسئله ی کم توجهی به نیازهای پزشکی این جوامع خواهد بود. طبق نظریه مکان مرکزی، خدمات مورد نیاز روستاها به روستاهای بزرگتر و شهرها وابسته است، بنابراین جهت کم شدن موارد مرگ و میر لازم میباشد تعداد مراکز درمانی عقرب زدگی در مناطق عقرب خیز بیشتر و با فاصله کمتری از روستاها تاسیس شوند.

۳- فعالیت های کشاورزی در استان خوزستان به علت موقعیت جغرافیایی خاصش و حاصل خیز بودن خاک، از اهمیت خاصی برخوردار است. همچنین به علت وجود نفت و فعالیت های حفاری در

صحرای خوزستان، افراد بیش تری در معرض عقرب زدگی قرار میگیرند و باید راه حل های مناسب برای این مشکل تدبیر شود. این تحقیق زمینه ای برای سایر تحقیقات مشابه و سودمند خواهد بود.

۴- آزمون دیدگاه رفتارگرایی روستانشینان جهت پیش گیری یادرمان عقرب زدگی به دلیل تفاوت در خصوصیات این افراد با شهرنشینان، به علت موارد فوتی در اثر درمان نادرست و اهمیت ندادن به موضوع عقرب زدگی از اهمیت خاصی در این مطالعه برخوردار است.

۵- یکی از جنبه های جغرافیای پزشکی یا پاتولوژی مطالعه و مقایسه ی امراض در میان گروه های اجتماعی، نژادی و مذهبی است. از این رو در جغرافیای پزشکی عوامل اجتماعی و محیط های جغرافیایی، نقش اساسی می یابند. بنا به یک تعبیر جغرافیا مثل پلی است بین علوم اجتماعی و علوم طبیعی. با قبول این تعبیر، جغرافیای پزشکی رابطه ی نزدیکی با اقتصاد پزشکی، مردم شناسی پزشکی و جامعه شناسی پزشکی می یابد. در همان حال نقش همه ی عوامل سازنده ی محیط زیست انسان در رابطه با پیدایش و انتشار امراض اهمیت می یابد. در سال های اخیر جغرافیای پزشکی مثل سایر شاخه های دانش پزشکی ابعاد وسیعی می یابد و مکتب ها و روش های خاصی در آن به کار گرفته می شود.

۶- پس از گذشت ۱۰ سال از مطالعات وزیریان زاده و همکاران لازم است مطالعه ی مجددی از وضعیت عقرب زدگی و تغییرات آن مورد بررسی قرار گیرد و بهترین بستر انجام آن به صورت یک طرح تحقیقاتی دانشجویی بود. ضمناً پدیده عقرب زدگی خاص استان خوزستان نیست و در سایر استان های کشور به خصوص استان های جنوبی درگیر آن هستند که نتایج آن می تواند به عنوان یک مدل تجربی در موارد مشابه سایر نواحی جغرافیایی کاربرد داشته باشد.

۷- لازم به ذکر است از آن جا که تا کنون تحقیقی در راستای تحقیق حاضر انجام نگرفته است، این تحقیق در نوع خود منحصر به فرد است.

۱-۴- اهداف تحقیق

هدف اصلی :

مشخص شدن عوامل موثر بر توزیع فضایی عقرب زدگی در روستاهای شرق و جنوب خوزستان در دو منطقه باغ ملک و رامشیر .

اهداف فرعی:

- ۱ مقایسه تفاوت عقرب زدگی در نقاط شرقی و جنوبی خوزستان
- ۲- تعیین عوامل موثر در میزان عقرب زدگی در دو منطقه ی باغ ملک و رامشیر
- ۳- کمک به راهکارهای کاهش موارد عقرب زدگی در مناطق روستایی

۱-۵- پرسش های تحقیق

- ۱- آیا بین میزان ویژگی میانگین رطوبت نسبی ماهانه ی محیط و تعداد موارد عقرب زدگی ارتباط معناداری وجود دارد جمعیت منطقه و تعداد موارد عقرب زدگی ارتباط وجود دارد؟
- ۲- آیا بین فرصت های درمانی و تعداد موارد عقرب زدگی منجر به مرگ ارتباط وجود دارد؟
- ۳- آیا بین میانگین عوامل اقلیمی و تعداد موارد عقرب زدگی ارتباط وجود دارد؟
- ۴- آیا بین عوامل فرهنگی و تعداد موارد عقرب زدگی ارتباط وجود دارد؟
- ۵- آیا بین عوامل کالبدی و تعداد موارد عقرب زدگی ارتباط وجود دارد؟

۱-۶- فرضیه های اصلی

- ۱- بین میزان جمعیت منطقه و تعداد موارد عقرب زدگی ارتباط معناداری وجود دارد.
- ۲- بین جنسیت و تعداد موارد عقرب زدگی ارتباط معناداری وجود دارد.
- ۳- بین میانگین عوامل اقلیمی محیط و تعداد موارد عقرب زدگی ارتباط معناداری وجود دارد.
(این عوامل عبارتند از ماه ها و فصول سال، درجه حرارت، ساعات آفتابی، رطوبت نسبی، میزان تبخیر، سرعت وزش باد)
- ۴- بین تعداد خانه های بهداشت و تعداد موارد عقرب زدگی منجر به مرگ ارتباط معناداری وجود دارد.

۵- بین فواصل خانه های بهداشت و تعداد موارد عقرب زدگی ارتباط معناداری وجود دارد.

۶- بین عوامل فرهنگی و تعداد موارد عقرب زدگی ارتباط وجود دارد.

۷- بین عوامل کالبدی و تعداد موارد عقرب زدگی ارتباط وجود دارد.

متغیرهای تحقیق در این پژوهش عبارت از:

(۱) جمعیت

(۲) جنسیت

(۳) درجه حرارت

(۴) رطوبت نسبی

(۵) ساعات آفتابی

(۶) میزان تبخیر

(۷) سرعت وزش باد

(۸) تعداد خانه های بهداشت

(۹) فواصل خانه های بهداشت از مرکز

(۱۰) سطح سواد سرپرست خانواده

(۱۱) سطح سواد همسر سرپرست خانواده